

מהתיקנה הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של מון הרבי הקדוש רבי שלמה קרלינער הי"ד זצוק"ל, בן הרה"ק רבי מאיר זצ"ל, ותלמידו של הרה"ק רבי אהרן הגדול מקרלין זי"ע, נלב"ע כ"ב תמוז תקנ"ב.

פעם כאשר שהה הרה"ק רבי שלמה קרלינער זצוק"ל תקופה מסוימת בעיר ברדיטשוב, נענה יום אחד הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצוק"ל למשמשו שילך לקרוא לרבי שלמה בן יוטא. הלך המשמש לחפש מי הוא רבי שלמה בן יוטא, ואף אחד לא ידע לענות לו, עד שלבסוף פגש איש אחד שאמר לו שהוא יודע ממלמד אחד ששמו שלמה שגר בבית קטן בקצה העיירה.

הלך המשמש אליו ושאל אותו האם שמו הוא שלמה בן יוטא. כאשר נענה בחיוב, אמר לו המשמש: "רבינו רבי לוי יצחק קרא לך שתבוא אליו". ענה לו רבי שלמה: "תגיד לרבי, שבעוד כמה שעות אבוא אליו". המשמש התפלא מאוד על כך, הרי הרבי קורא לו ומדוע הוא אינו רץ תיכף?! אך מה היה בידו לעשות.

עברו כמה שעות, והרבי שלח שוב את משמשו להביא אליו את רבי שלמה. כשנכנס רבי שלמה לחדרו של הרבי, קם רבינו הקדוש לוי מכסאו, ואמר לו "ברוך הבא רבי שלמה", כשהוא מכין לו כסא לשבת. רבי שלמה התיישב ליד הרבי, ושניהם נשארו לשבת כך למשך כמה שעות כשפניהם מקרינות פחד ואימה, ולא דבר ביניהם אף מילה. לאחר כמה שעות קמו שניהם מכסאותיהם, כשהם מחייכים חיוך רחב...

לאחר שרבי שלמה חזר לביתו, שאל המשמש את הרה"ק מברדיטשוב מה פשר כל הדברים המשונים האלה, אמר לו הרה"ק מברדיטשוב: "דע לך, כי קטרוג גדול היה כעת על היהודים הגרים באזור זה, והרבה פריצים התאספו יחד והחליטו להוציא גזירת גירוש על היהודים. כאשר ניסיתי לפעול בשמים לביטול הגזרה, אמרו לי שרק רבי שלמה בן יוטא יוכל להועיל בדבר זה, כי אליהו הנביא רגיל אצלו. לכן קראתי לו לכאן, וכך ישבנו יחד וניסינו לבטל את הגזירה. פחד ורעדה אחזה אותנו כשראינו את הפריצים שהתאספו והסכימו יחד לעצה הרעה הזאת. לפתע נכנס לשם אליהו הנביא בדמות פריץ זקן, התיישב ליד השולחן וביקש שיביאו לו את הפתק של הגזירה לחתימה. כשהביאו לו את הטופס הוא התחיל להתווכח איתם ואמר שהוא אינו מוכן לחתום ושהגזירה אינה הוגנת. הפריצים התחילו להתווכח ביניהם זה בכה זה בכה, עד שעמד אותו פריץ זקן וקרע את הפתק לגזרים".

"כשראינו זאת", סיים הרה"ק מברדיטשוב את דבריו, "התחלנו לצחוק על טפשותם של אותם פריצים, שיכול לבוא איזה פריץ זר שאינו מוכר ומבטל את כל תכניותיהם..."

הסיפור שהסעיר את מורי רבי בשיעור

הוא מלשון תפילה, כמו שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה. זהו מה שאומרים לנו חכמינו ז"ל, כשיש לאדם דאגה בלב, יש לו בעיה המדאיגה אותו, 'שיחנה לאחרים' כלומר יתפלל על אחרים, והרי כבר אמרו חז"ל המתפלל בעד חבירו הוא נענה תחילה...

עונשם של אלו המתערבים במחלוקת

הפסוק אומר במשלי (כו, ז): **"מחזיק באזני כלב עבר מחעבר על ריב לא לז"**. ובפירוש רש"י: **"העובר להתעבר על ריב לא לו, הרי הוא פאוחז באזני כלב, הגורם שישכנו על חנם"**.

נספר סיפור נורא שסיפר מורי ורבי המגיד מישרים הגאון רבי מרדכי דרוק זצוק"ל יום אחד בפרשת קרח. הרבי היה נסער מאוד כשהוא סיפר את הסיפור, וכל יושבי השיעור היו המומים. וכך הוא סיפר:

בימים בהם שרתה עניות גדולה בארץ ישראל, היה יהודי חשוב, אחד מיקירי ירושלים, שחשך פרוטה לפרוטה, עד שהצליח לצבור מטבע הנקראת "נפוליון זהב", מטבע גדולה שבה היה ניתן לפרנס משפחה שלימה למשך שנה שלימה.

יום אחד הבחין ילדו הקטן במטבע הנוצצת, וחשב לעצמו: זה זמן רב שאני משתוקק לקנות לעצמי סוכריה על מקל, כעת נקרתה לידי ההזדמנות... לקח את המטבע ורץ למכולת, וחזר משם מאושר סעם סוכריה צבעונית. כשהגיע האב הביתה, הבחין מיד שהמטבע אינה, ולאחר בירור קצר הבין מיד מה קרה, הרים את רגליו ורץ כל עוד נפשו בו למכולת, שם הרים את קולו על רחמים המוכר כשהוא גוער בו: "האם אינך מתבייש? אתה לוקח מטבע נפוליון מילד ונותן לו סוכריה?". רחמים המוכר הביט בו כאינו מבין, ואמר לו: "הילד שלך הביא פרוטה של נחושת, ועל זה נתתי לו סוכריה"... היהודי החל לזעוק: גנב! גנב! גנב! האינך מתבייש? הבן שלי הביא נפוליון ולא פרוטה! החזר לי את כספי!

לשמע הקולות התאסף קהל רב סביב החנות, והחלו להתערב: הראיתם איזה גנב? אינו מתבייש לשדוד את כל כספו של יהודי עני... כדרכם של אנשים היו כאלה שהוסיפו נפט למדורה: "זה זמן רב הבחנו שרחמים מרמה את הקונים... הוא גונב כסף ומשקר במשקל..."

הגיעו שניהם, היהודי והמוכר, לבית הדין, ושם חיבו את המוכר להישבע שאמת בפיו, ואכן עמד המוכר ונשבע שהוא קיבל מהילד פרוטה של נחושת ולא יותר, ופטרו אותו לשלום. כמובן שבעלי המחלוקת לא הפסיקו לדבר: "גם גנב וגם נשבע לשקר!"...

עברה תקופה, הסיפור נשכח מלבם של הבריות, ויום אחד מופיע יהודי ביתו של

המופת הגדול של הרבי מרחמסטריווקא

נספר סיפור נפלא שסיפר הגאון הצדיק רבי ישראל גרוסמן זצ"ל, ראש ישיבת פינסק-קרלין, כפי שהביאו נכדו הרב שמואל הניג שליט"א בספרו 'גדול בישראל':

בילדותו זכה הגאון רבי ישראל להכיר את הרבי הקדוש רבי זאב (רבי וועלוול) מרחמסטריווקא זצוק"ל, אחד מזקני האדמו"רים והצדיקים לבית טשערנוביל, חותנו של מון הרבי בעל האמרי חיים מוויזניץ זצוק"ל.

בשכנות לביתו של הרב גרוסמן התגורר האדמו"ר מגרודז'יסק רבי אלימלך שפירא זצוק"ל, וכשהגיע פורים הוא ביקש מהילד ישראל לשמש עבורו שליח להביא משלוח מנות לרבי הקדוש מרחמסטריווקא.

"נכנסתי לחדרו של הרבי", מספר הרב גרוסמן, "ושמתי את המשלוח מנות על השולחן. הרבי ישב בראש השולחן כשלפניו ערימות של מטבעות כסף, וכל מי שהביא משלוח מנות קיבל ממנו שתי מטבעות. גם אני קיבלתי שתי מטבעות ויצאתי מהחדר. כשיצאתי החוצה נעצרת וחשבתי לעצמי, למה לא בקשתי ברכה מהצדיק?"

עודני עומד כך וחושב מה לעשות, אני שומע לפתע את קול פסיעותיו של הגבאי שחיפש אותי בפקודת הרבי: "תעלה מהר למעלה", קרא לעברי בקול, "הרבי קורא לך!". כשנכנסתי לרבי, פנה אלי בחביבות ואמר: "מיין קינד, וואס ווילסטו איך זאל דיר בענטשן?" [לדי, מה אתה רוצה שאברך אותך?]. ומיד ענית: "שאזכה לגדול לתלמיד חכם וירא שמים". ואכן הרבי מילא את בקשתי, וברך אותי בלבביות ואף העניק לי מטבע נוסף..."

לימים, כשהגיע נכדו הרבי הקדוש בעל הישועות משה מוויזניץ זצוק"ל לבקר במעונו של הגאון רבי ישראל, סיפר לו רבי ישראל את הסיפור הנפלא על הסבא הצדיק רבי וועלוול, כשהוא מדגיש את המופת הגדול איך הרבי הרגיש את מחשבותיו.

כששמע הרבי מוויזניץ את הסיפור, חיך חיוך רחב, והשיב מיד: "אתם חושבים שהמופת הגדול הוא שהסבא יכול היה לקרוא מחשבותיו של ילד קטן? המופת היותר גדול הוא שהברכה באמת התקיימה במלואה..."

(מתוך הפתיחה לשיעור, יומא דף ג', כ' סיון, יומא דהילולא של הרה"ק רבי וועלוול מרחמסטריווקא זצוק"ל)

סגולת הפלא לכל צרה שלא תבוא

השבוע למדנו בדף היומי (דף ע"ה ע"א): **"דאגה בלב איש ישיחנה... ישיחנה לאחרים"**.

אמר על כך הרה"ק רבי העניק מאלכסנדר זצוק"ל, 'ישיחנה'

מיני מתיקה

בשבת קודש פרשת שלח התקשיתי בהבנת דברי רש"י הקדוש. התורה הקדושה אומרת בפרשת שלח (יג, כ): **"זמה הארץ השמנה היא אם רזה היש בה עץ אם אין"**. ואומר רש"י: **"היש בה עץ - אם יש בהם אדם פשר שיגן עליהם בזכותו"**. לכאורה קשה הר"י רש"י מפרש פשוטו של מקרא ע"פ הפשט ולא ע"פ הדרש, ופירוש זה לכאורה יותר מתאים לדרש? וראיתי בשפתי חכמים שמסביר נפלא שהרי כתוב אחרי זה **"והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ"**, ואם כן ידע משה רבינו שיש להם עצים, ולמה הוא שואל היש בה עץ אם אין, על כרחך צריך לפרש שהכוונה לאדם כשר. אך עדיין התקשיתי להבין מה הלשון 'אדם כשר', הרי אם נצא לרחוב ונשאל אדם מי מגן על הדור, יאמר כל אחד: צדיק הדור! וגם כאן לכאורה היה מתאים יותר הלשון 'אם יש בהם אדם צדיק שיגן עליהם בזכותו'?

חשבתי בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא, שרש"י מדבר לכל אחד ואחד מאיתנו. אם היה כתוב 'אדם צדיק' היה אדם אומר לעצמו: אני צדיק? אני רחוק מאד מלהיות צדיק, לא מתכוונים אלי. לכן אומר רש"י 'אדם כשר', שכל יהודי ידע שבמעשיו הטובים הוא מגן על כל העולם. ואסיף לכך אסמכתא. הגמרא אומרת בקידושין (דף מ' סוף ע"א): **"תני רבנן, לעולם יראה אדם עצמו כאלו חפץ חפץ וזכאי וכו', עשה מצוה אחת, אשקרו שהקריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, עבר עברה אחת, אוי לו שהקריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה..."**. הוי אומר שכל אחד ואחד מאיתנו יכול להכריע את העולם כולו, להביא ישועות לעולם, וחלילה הפוך, בבחינת כל ישראל ערבים זה לזה. שנזכה שכל אחד מאיתנו יהיה בבחינת אדם כשר שיגן עליהם בזכותו אמן.

אבי הילד ובידו מטבע נפוליון זהב: "סלח לי אם נגרם לך עגמת נפש", הוא פונה לאבי הילד, "אני מבקש שתמחל לי על הגניבה שגנבתי. אני הלכתי לתומי ברחוב, כשאני נתון בדאגות עצומות, אין בידי פרוטה לפרוטה, מנין אקח פת לחם להאכיל את ילדי היקרים, ולפתע אני מבחין בבנק כשהוא רץ ובידו נפוליון זהב. חשבתי מיד שילד כזה בטוח שהוא בא מבית של עשירים ולא יקרה כלום אם אלוהה מהם את המטבע התקופת מה... נגשתי לילד התמים והצעתי לו להחליף את המטבע שבידו בפרוטה של נחושת. הילד לא הבין והסכים מיד. כעת ברוך השם רווח לי מעט ובאתי להחזיר את ה'הלוואה'. אנה מחול לי! לא עשיתי זאת אלא מחמת רוב עניי דחקותי!"

כמובן שסיפור זה עורר סערה רבה באותה תקופה, וכך אמרו גדולי המוסר שבאותו דור: כאשר מתבוננים

במעשה זה, אבי הילד לא יקבל עונש על מעשהו, אמנם הוא ביזה יהודי על לא עוול בכפו, אך לא היה עליו להעלות על דעתו רעיון כזה שהמטבע הוחלפה באמצע הדרך. המוכר עצמו ודאי שהוא צדיק גמור, ואפילו אותו יהודי שלקח את הכסף ב'הלוואה' הרי כבר נאמר (משלי ו, ל) **"לא יבחו לנגב כי יגנוב למלא נפשו כי ירעב"**, בודאי שהוא עשה שלא כדון, אך מעשה זה נעשה מתוך מצוקה נפשית נוראה שהייתה קרוב לפקוד נפש, ובשמים כנראה יתחשבו בכך.

אך מי שיענש בעונש חמור בבית דין של מעלה הם כל אלה הסקרנים שהבעירו את האש ובחשו בקדירה, הם התעברו על ריב לא להם, והם יקבלו את עונשם בשמים.

זה מה שהתחלנו בו, אותו המתעבר על ריב לא לו ומלבה את המחלוקת סתם, זה הנהנה רחמא ליצלן ממריבה ומדנים, הוא יקבל את עונשו והוא גרם זאת לעצמו!

(מתוך הפתיחה לשיעור, כ-כז סיון, יומא נ"ו-נ"ז)

אליבא דהלכתא

השבוע בדף היומי (דף ע"ח ע"ב) נלמד ברייתא אודות החמשה עינויים ביום הכיפורים: **"תנו רבנן, תינוקות מותרין בכולן [היינו בכל החמשה עינויים] חוץ מנעילת הסנדל"**. ורצינו לשאול האם מותר להאכיל תינוק בידיים ביום הקדוש יום הכיפורים, או שצריך להניח לפניו את האוכל שיקח מעצמו? וכן האם חייבים להקפיד לתת לו לאכול רק מה שהוא מוכרח לצורך קיום גופו או שמותר לתת לו גם ממתקים וכל מה שהוא חפץ בו?

תשובה שהתקבלה מאת הגאון הגדול המפורסם, הרב אהרן שיף שליט"א, גאב"ד אנטווערפן

כבוד מזכה את הרבים ומרביץ תורה המפ' אשר שיעוריו נשמעים בשקיקה בכל קצויה תבל הרה"ג רבי אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א, יתן ה' ויחזור ויתן שתזכו להמשיך עוד רבות בשנים ביתר שאת ועוז מתוך נחת והרחבה באין מחסור כל להגדיל תורה ולהאדירה.

דבר שאלתכם: א. הקטנים עד גיל תשע אין מתעניין אפי' לחינוך שעות, והרמ"א בסוף סי' תרט"ו כתב דאפי' אם רוצה להחמיר על עצמו מוחין בידו, ועי' באשל אברהם להגה"ק מבוסטאטש דאם התינוק רוצה ואין לו שום חולשה המנהג שנותנים לו קצת להתענות.

ב. מבן תשע ומעלה, בין בזכר ובין בנקבה מחנכין אותו לשעות, דהיינו שמאחרין אכילתו מהשעה שרגיל בכל יום (ואם זה בכל ארוחה יתברר להלן).

ג. מבן י"א שנים, בין בזכר ובין בנקבה, יש ב' דעות בשו"ע אם צריכין להשלים, והרמ"א כתב דיש לסמוך על דעה ב' בנער שאינו חזק להתענות דא"צ להשלים, ובימינו אפי' בשנת י"ב תלוי בעיני הדיין, והטעם כמו שמובא במג"א בשם הב"ח דחולשה ירדה לעולם.

ד. בענין מה ששאלתם האם מותר להאכילו בידיים, בשו"ע סי' שמ"ג נפסק דלגבי מאכלות אסורות אסור ליתן לו בידיים, וכן פסק המג"א בסי' תרט"ז סק"ד דלגבי יוה"כ יש ג"כ איסור להאכילו בידיים, ולפי המג"א דהוי כמו איסור נבילה א"כ בן ט' בכל ארוחה היא חיוב לאחר, וגם לא הותר ליתן אלא מה שצריך לקיום גופו אבל לא מיני מתיקה. ועי' בשער הציון או' ט' שכתב שאין דברי המג"א מוכרחין דזה אינו שייך אלא באכילת איסור משא"כ יוה"כ דלאחר ג' או ד' שעות מחויב להאכילו הרי דאין על אכילת ביוה"כ שם איסור רק מצווה על האב לחנכו במצוות ובמקום שאין מצוות חינוך כגון אחרים [ולהרבה שיטות האמא ג"כ אינה מצווה] מותר לתת לו בידיים, ועי' במג"א סי' רס"ט סק"א, ועי' במחצה"ש סי' ק"ו סק"ג לגבי לתת לקטן לאכול קודם התפילה, וראה ברשב"א יבמות (קיד). ותוס' חולין (ה): ד"ה צדיקים) דאכילת יוה"כ אינו איסור חפצא אלא שאוכל בשעה שאסור, ועי' בס' ברוך טעם.

ה. ולגבי קטן פחות מבן ט' כותב הרמ"א בסעיף א' שמאכילו בידיים, וכמו"כ בסי' תרי"ב סעיף י'. ותמיה גדולה על מג"ח (מ' שי"ג) שכתב דמ"מ אסור להאכילו בידיים ואם כבר אכל היום ויכול לסבול אסור להאכילו בידיים.

ולסיכום: עד בן ט' מותר להאכילו בידיים ואפי' מיני מתיקה שאינו צריך לקיום הגוף, (ועי' בערוך השולחן סעיף ב' דאם הקטנים יכולים לאכול בעצמם יאכלו בעצמם, ולא מפני האיסור אלא מפני הטורח שא"צ). ומבן ט' מחנכין לשעות, רק בארוחה הראשונה, ומנהג העולם שנותנים להם בידיים, ומי שרוצה להחמיר כמג"א ישים על השולחן ולא יתן להם בידיים. ומבן י"א תלוי בעיני הדיין אם צריכים להשלים.

(טוב עין הוא יבורך, ברכת יישר כח לידידי מזכה הרבים, מג"ש בדף היומי, הרב הרשל גרוס שליט"א, מזכיר מרן הגאב"ד שליט"א, על סיועו הרב)

מקולמוסם של הקוראים

מכתב שהתקבל מאת הגה"צ רבי חיים יוסף פרידמן אב"ד בערז'אן שליט"א בעל חי וקיים על מלוא מלכא וראשי חדשים, אודות הגליון שיצא על אבי הצדיק רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל (גליון מס' 68 פרשת בהעלותך)

לכבוד המגיד שיעור הנודע הרב הגאון רבי אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל משפחתו הרוממה. מאוד התפעלתי מהמכתב של אביך זצ"ל, שהוא ממש 'מוסר ספר'. תודה רבה ששלחת לי את העלון שהוא מתוק מדבש, מלא תוכן ומוסר, מעלות ומידות טובות.

בברכה והצלחה וסייעתא דשמיא וכל טוב סלה.

ידידו הודרש שלומו הטוב, המעטיר ומצפה לישועת ה', הק' ח"י מבערז'אן

מאוצרות הפרשה

אל מוציאם ממצרים. כתב האור החיים הקדוש (שיומא דהילולא שלו חל ביום ט"ז תמוז), בטעם שאמר הכתוב 'מוציאם' בלשון הווה ולא 'הוציאם' בלשון עבר, "על דרך אומרם ז"ל בכל דור דור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים (פסחים דף קט"ז ע"ב)", על כן אמרו יודעי פנימיות התורה כי כל ליל פסח מתבררים כוחות הקדושה מהקליפה ונוספים בעם בני ישראל, והיא הבחינה עצמה של יציאת מצרים. והוא אומר 'אל מוציאם', כי לא יציאה ראשונה לבד, אלא בכל שנה ושנה מוציאם כזכור".

נקודה למחשבה:

"ומצאתי לחסידי ישראל שכתבו כי פה של לומדי תורה דינו ככלי שרת אשר ישרתו במ בקודש, כי אין קדושה כקדושת התורה, ולזה אסור לדבר בו אפילו דברי חול הגם שאין בהם דברים האסורים" (אור החיים הק' פר' פנחס)

לשמיעת שיעורי הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי בקול הלשון חייג: 073-295-1340 | לקבלת העלון בדוא"ל: a0548470661@gmail.com

להרצאות | לשיעורים | להנצחות | לתגובות | לתרומות, ולכל ענין אחר בנוגע לגליון: 054-847-0661